

קובץ

# הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

☆

בפש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות



פרשת דברים

שבת חזון

גליון מה (תב)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טראי עוועניו

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושבע לבריאה

שנת השמונים וחמש לכ"ק אדמו"ר שליט"א

ב"ה. עשי'ק פרשת דברים - חזון, ה' מנחם אב התשמ"ז.

## ת ו כ ן ה ע נ י נ י ם

---

### שיחות

ה מנין שמונים בפס שבביהמ"ק.....  
ה ברש"י - שנת' בש"פ מטו"מ - ד"ה וה' יסלח לה (ל,ו) ...  
ו בענין הנ"ל.....  
ז דרגת בני הנביאים שהיו חוגרים אפוד בד.....  
ז סדר השאלה באורים ותומים - לשיטת הרמב"ם.....  
י גם לעת"ל לצטרכו אורים ותומים.....  
יא גדר בני הנביאים.....

### לקוסי שיחות

יב פירוש דברי הרוגוצובל ב"שקדים".....  
יד בענין הנ"ל.....  
טו ההשוואה דבין המצרים ל"שקדים" גם בתוכן.....  
טו שינוי נוסחאות במדרש בענין ה"שקדים".....  
טז דרגת "נדרים" - "פרישות" בעבודה.....  
יז מיתת כה"ג מכפר.....  
יח הטעם דרוצח יושב בעיר מקלט עד מיתת כה"ג.....  
יט השראת השכינה בישראל.....  
יט בטעם דההורג כשוגג צריך להמתין עד מות כה"ג.....

### אגרות קודש

כ קדוש יתום בשבת (גליון).....

## פשוטו של מקרא

כב.....	א, א
כב.....	א, ג
כב.....	א, ד
כג.....	שם, שם
כג.....	שם, שם
כד.....	א, ה
כד.....	שם, שם
כה.....	א, ז
כו.....	א, יג
כז.....	שם, שם
כח.....	א, טו
ל.....	א, טו
כט.....	א, טז
לא.....	א, כב
לא.....	א, כג
ל.....	א, כד
לא.....	א, כה
לב.....	שם, שם
לב.....	שם, שם
לד.....	א, מב
לה.....	ב, ה
לה.....	ב, ט
לו.....	ב, לד
לז.....	ג, ה
לז.....	ג, יא
לח.....	רשימת פירושי רש"י בפרשתינו שרש"י מצלין המקור
לט.....	רשימת תיבות בפירוש רש"י דפרשתינו שצריכים בלאור

רשימת בלאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפשש"מ פ' ואתחנן ... מ

## רמב"ם

שיטת הרמב"ם ברובדי האולם.....מב

## סונות

חגירת אכנט בברכות השחר.....מג

## ש י ח ו ת

א. כ"ק אדמו"ר שליט"א העיר בש"ק מטו"מ מכה"ח מנחם אב על מה שכתוב ברמב"ם הלכות תמידים ומוספין פ"ד ה"ג "כיצד מפיסים עומדים בהיקף ומסכימים על מנין שמונים, מאה או אלף או כל מניין שיסכימו, וביאר שצריך להיות מספר גדול יותר מהכונים שיש שם שיהי' ביכולת שהגורל יעלה לכ"א שהמספרים הללו שמונים הוא במיעוט, כשיש עוד כהנים מאה ובחג שיש ריבוי כהנים אלף וכמדומה שהניח בצ"ע למה אמר שמונים ומאה.

ויש להעיר שרבינו אזל לשיטתו שאם הוציא שלש מונים לו שלש. לפיכך צריך המספר להיות יותר מפי שלש מהכהנים הנמצאים שם, ומסתבר שכשמפיסים על כעשרים ועוד אנשים שהיו שם קצת יותר ולכן נקט המספר שמונים תחלה שהיו שם לכה"פ עשרים וחמש כהנים. ולולי דמסתפינא הייתי אומר שצ"ל נקוד שמונים עם סג"ל תחת השי"ן (שפירושו שסופרים), ואז נקט רק ב' דוגמאות מאה ואלף, ולא באתי אלא להעיר בעלמא.

הרב יהודא קעלער

- מחבר ספר צורת הבית -

ב. בהנחבאר בהתוועדות קודש דש"פ מטו"מ (ש.ז.) בפירש"י (ל,ו) "ואם הניא אבי' אותה . . . וה' יסלח לה כי הניא אביה אותה" - וברש"י: "וה' יסלח לה . . . באשה שנדרה בנזיר ושמע בעלה והפר לה...". דלכאורה "בעלה" מאן דכר שמי'? והביאור דגבי נערה לא שיך למימר "וה' יסלח לה, משום דב"ד של מעלה אין מענישין אלא לאחר כ' שנים. והביא מספר הזכרון שמצא נוסחא "באשה שנדרה בנזיר ושמע אבי' והפר לה", ונמצא שהוא טה"ד, ולפ"ז אין צריכים לדחוק בפירוש הכתובים.

להעיר שמלבד זאת שמצד לשון הפסוק "ואם הניא אבי' אותה", וכן "כי הניא אביה אותה" (בסוף הפסוק) קשה לומר

שהמדובר אודות אשה ובעלה, נוסף ע"ז הנה בפסוקים לקמן מתחיל לדבר אודות אשה ובעלה, ובפסוק ט ובפסוק יג, ששם המדובר באשה ובעלה, וא"כ דוחק גדול לומר שהמדובר בפסוק שלפנ"ז (ו) היא ג"כ באשה ובעלה. ולהעיר ג"כ שבספרי מקורו של רש"י מובן בשפטות שקאי על נערה ואביה.

בנוגע להגירסא "באשה שנדרה בנזיר ושמע אבי" והפר לה" (מספר הזכרון), אין לשאול לפי גירסא זו מדוע משתמש רש"י בלשון "אשה (שנדרה)" ולא "נערה" כי זהו אכן לשון הפסוק בנערה בפסוק ד "ואשה כי תדר נדר לה" ואסרה אסר בבית אביה בנעוריה", ולכן י"ל שנקט רש"י לשון הפסוק. וק"ל. ובאתי רק להעיר.

\*

ג. להעיר שע"פ מה שהביא כ"ק אדמו"ר שליט"א מספר הזכרון יתורץ לכאורה השאלה ששאל בפירוש רש"י זה ולא נתבאר בהתוועדות, שנשאל מדוע מסיים רש"י "ואם המופרים צריכים סליחה ק"ו לשאינן מופרים" דלכאורה: א) מאי נוגע זה לכאן. ב) מהי החידוש בזה, מבכל עניני התורה שכאשר עובר ח"ו על ציווי בתורה, צריך סליחה, ומהי השייכות המיוחדת לנדרים דוקא? ולא נתבאר.

וע"פ מה שהביא מספר הזכרון הנוסחא "ושמע אבי" והפר לה" אולי יש לומר הביאור בהשאלה בסיום רש"י, שכוונת רש"י היא אכן להדגיש מה ששקו"ט המפרשים לתווך הנוסחא המוטעה בפירוש"י זה, שדוחק גדול לומר שהמדובר בנערה שלכאורה אינה בת עונשין, ושלכן כתב רש"י שהמדובר באשה ובעלה, אמנם עפ"י המבואר בהשיחה שהוא טה"ד, (ואדרבה וכן"ל שדוחק גדול לומר שהמדובר באשה ובעלה), יש לומר שלכן מסיים רש"י "ואם המופרים צריכים סליחה ק"ו לשאינן מופרים" כי מכיון שהמדובר כאן היא אודות נערה שלא הגיע לעונשין, הרי זה חידוש גדול לומר שאע"פ שהופר הנדר ע"י אביה, מ"מ צריכה "סליחה" (וע"פ פשטות יש לתרץ קושיות המפרשים שלכאורה ע"פ הנוסחא הנכונה איך שייך סליחה גבי נערה שאינה בת עונשין כי המדובר כאן הוא אודות "סליחה" ואין זה שייך ל"עונשין"), ולכן כותב רש"י ק"ו שאם נערה שעדיין לא הגיעה לגיל העונשין, צריכה "סליחה", אע"פ שהופר הנדר, ק"ו כשלא הופר הנדר, והרי זה חידוש לגבי כל המקומות בתורה, שכאשר עובר ח"ו

על ציווי בתורה צריך סליחה. ובאתי רק להעיר.

\*

ד. בנוגע להנחבאר בהתוועדות דט"ו תמוז (ש.ז.) בהא שכותב הרמב"ם בסוף הלכות כלי המקדש "זה שאתה מוצא בדברי נביאים שהכהנים היו חוגרים אפוד בד לא היו כהנים גדולים, שאין האפוד של כהן גדול אפוד בד, ואף הלויים היו חוגרים אותו, שהרי שמואל הנביא לוי הי', ונאמר בו נער חגור אפוד בד, אלא אפוד זה היו חוגרים אותו בני הנביאים, ומי שהוא ראוי שתשרה עליו רוח הקודש, להודיע כי הגיע זה למעלת כהן גדול, שמדבר על פי האפוד והחושן ברוח הקודש". ונתבאר בארוכה שדרגת "נביא" היא למעלה מעלה מדרגת "כהן גדול" עייש"ב. ועפ"ז מתרץ מדוע הצטרכו בני הנביאים ללבוש אפוד בד אף שאין האפוד של כהן גדול אפוד בד (כלשון הרמב"ם) בגלל שאפוד בד מורה על היותו בדרגא **נעלית יותר** מכהן גדול שאינו לובש "אפוד בד". והכוונה בלבשת אפוד בד היא להודיע מי הוא הנביא כדי שיוכלו לשאול אצלו צרכיהם, עייש"ב.

ולא הבנתי איך לתווך ביאור זה כלשון הרמב"ם "להודיע כי הגיע זה למעלת כהן גדול כו'", כשמסגנון הלשון משמע שזה להודיע כי הגיע למעלת "כהן גדול" ולא למעלה מזה, היינו שיש ענין מיוחד להודיע שנביא זה הגיע לדרגא **מסוימת** של כהן גדול, ואם כוונת הרמב"ם הי' שהגיע למעלה מדרגת כהן גדול, דרגת ה"נביא" והכוונה היא להודיע מי הוא נביא וכו', שיוכלו לשאול אצלו שאלות, הי' צריך לכתוב ברור "להודיע כי הגיע זה למעלת נביא", שהרי כאן "כהן גדול" מאן דכר שמי' בכלל בכל הלכה זו? (שהרי כהנים לא הלכו באפוד בד, וכו'). כלומר: מאי נוגע להדגיש שנביא זה הוא למעלה מכהן גדול.

הרב יצחק אחנה  
- תושב השכונה -

ה. בהתוועדות דש"פ פינחס ש.ז. הביא מש"כ בסוף הל' כלי המקדש - וכיצד שואלין, עומד הכהן ופניו, לפני הארון והשואל מאחריו כו'. והקשה על תיבות "לפני הארון"

שפירושו שנכנס לקדש הקדשים: (עיין הנחת הת') ס'איז א חידוש הכי גדול צו זאגן אז דער כהן גדול האט געקענט אריינגיין אין קדש הקדשים בכל יום חול בכדי לשאול באורים ותומים, בה בשעה וואס ס'איז ידוע ומפורסם אז נאר איין מאל א יאר (ביוה"כ) קען דער כהן גדול אריינגיין אין קדה"ק! און דער רמב"ם באווארנט עס ניט און באווארנט ניט קיינע פרטי הדינים ווי דארף זיין די כניסה לקדה"ק.

וביאר שם דא' מכללי הרמב"ם, שרק מביא הלכות שיש להם מקור בגמרא כו' ולכן, היות אז דער רמב"ם האט ערגעץ ניט געפונען די פרטי הדינים בענין זה - שרייבט ער ניט וועגן דעם.

וביאר שם דא"א שהפירוש הוא שעמד מחוץ לקדה"ק ופניו כנגד הארון, כי אז זה יבטל ריבוי דרשות בכיו"ב שנדרשות מ"לפני" וכיו"ב. ע"כ.

וצלה"ב:

הנה לימוד "לפני הארון" שכותב הרמב"ם מיוסד על מש"כ ביומא עג, א - "לפני השכינה" וזה גופא דורשים מהפסוק מפ' פנחס כז, כא - ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני ה' וגו'.

והנה מצינו תיבות "לפני ה'" בשמואל ב' ז, יח "ויבא המלך דוד וישב לפני ה'" ולהעיר שמפרש"י בד"ה לפני ה' - לפני הארון.

ואם נאמר שלימוד הרמב"ם בנוגע לאורים ותומים שנכנסים לקדה"ק לפני הארון אז אינו מובן מה שמביא הרמב"ם כהל' בית הבחירה פ"ז, ה"ו (שלומדים בימים אלו) - ואין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד שנאמר ויבא המלך דוד וישב לפני ה' (וכן הוא בהל' מלכים פ"ב, ה"ד).

דיוצא מהנ"ל, דלמלכי בית דוד מותר לישב לא רק בעזרה אלא עוד יותר, בקדש הקדשים, ואיך אפשר שבקה"ק יתנישב אדם? (ולהעיר מירושלמי פסחים פ"ה, ה"י - אפי' למלכי בית דוד לא היתה ישיבה בעזרה, ובפסוק משמואל הנ"ל מפרשים שישב עצמו לכוין דעתו בתפלה לפני ה' ולא

שישב ממש (פני משה וקרובן העדה). וכן לאידך, אם פסוק הנ"ל קאי על בתוך קדה"ק, אם כן איך לומדים איסור בנוגע לעזרה.

ועוד: בהל' מלכים פ"ב, ה"ה דן בכבוד המלך ואח"כ מבאר היחס בין כה"ג ומלך: "אבל כהן גדול אינו בא לפני המלך אלא אם רצה ואינו עומד לפניו, אלא המלך עומד לפני כהן גדול שנאמר "ולפני אלעזר הכהן יעמד". אעפ"כ מצוה על כהן גדול לכבד את המלך ולהושיבו ולעמד מפניו כשיבוא לו. ולא יעמד המלך לפניו אלא כשישאל לו במשפט האורים.

מהלכה הנ"ל, מובן דאף בזמן שבהמ"ק הי' קיים, היו שואלים את הכה"ג ע"י אורים ותומים בבית המלך ולא בבהמ"ק, וצריך לומר דהכוונה לפני הארון הוא בכיוון הארון, אבל לא רק מחוץ לקדה"ק, אלא מחוץ לבהמ"ק.

(וצ"ל דהלכה הנ"ל דן שהכה"ג בא לבית המלך, ולא המלך לכה"ג, דאם כן, אז מה איכפת אם המלך שואל ענין באורים ותומים או לא, הרי בכל נדון צריך לעמוד, מפני שנמצא בקדה"ק).

אבל ראה פי' הרד"ק בשמואל א ב, לה - כי הכהן הי' בא לפני המלך להורותו הדרך הטובה ולא הי' המלך בא לפני הכ"ג אלא כשהי' שואל באורים ותומים וכו' אבל בכל עת אחר שירצה המלך לראות הכ"ג ולדבר עמו הכהן הי' בא לפניו.

וכן בהל' בית הבחירה פ"ז, ה"ב - בית קדש קדשים - שאין נכנס לשם אלא כהן גדול ביום הכפורים בשעת העבודה וידוע הכלל דכל מקום שכתוב אין וכו' אלא, הכוונה דשולל כל נדון אחר, אי"כ אם נפרש שהלכה בכלי המקדש, שנכנס ממש לתוך הקדש קדשים, אזי אין לשון הנ"ל בהל' בית הבחירה מדוייק.

עכ"פ, מהלכות הנ"ל, נראה דאין לומר שהפירוש ב"לפני הארון" הוא ממש בתוך קדש הקדשים.

ולכאורה צלה"ב בענין זה:

אם לשון הגמ' הוא "לפני השכינה" מדוע משנה הרמב"ם

ו. כותב "לפני הארון".

והנה בחידושי הגאונים מודפס על הגליון בעין יעקב על יומא עג, א מבאר דיש שני אופנים איך לשאול את האורים ותומים - לכתחילה אם נמצאים בירושלים יש לשאול "לפני הארון" ובמקום רחוק "לפני השכינה" שהכוונה כלפי האורים ותומים, שהי' בו שם השכינה עי"ש.

אבל י"ל באו"א: הנה בתפלת שלמה לאחר גמירת בנין בית המקדש פרק ח, כט-ל - "להיות עיניך פתוחות אל הבית הזה וגו' ושמעת אל תחנת עבדך ועמך ישראל אשר יתפללו אל המקום הזה וגו' מפרש המלבי"ם:

שיתמיד ה' להשגיח בעיני ה' המשוטטות שישמע תמיד התפללות שיתפללו בבהמ"ק וביאר בזה שתי מדרגות, כי לפעמים כשישראל זכאים שכינת ה' שרוי' בין בדי הארון למטה . . . ולפעמים כשאין ישראל זכאין, אז רק שמו שוכן שם ר"ל אז עיקר שכינתו בשמים רק שהתפלה שמתפללים דרך המקדש עולה בסולם השמימה עי"ש בהמשך.

עפ"ז אפשר לבאר כוונת הרמב"ם - דאם הי' כותב "לפני השכינה" אז הי' הו"א, שאף בזמן בית ראשון, כשישראל היו במצב של לא זכו, והשכינה לא הי' שרוי', לא היו צריכים להיות בכיוון קדה"ק, לכן בא ללמדנו שהכוונה ב"לפני השכינה" הוא שצריכים להיות ב"כיוון הארון" (קדה"ק) (ומקום שהשכינה בדרך כלל נמצאת בגלוי), אף אם אין השכינה שרוי' שם.

וע"פ כהנ"ל, מובן מדוע לא מביא הרמב"ם פרטי דינים בנוגע לכניסת קדה"ק בעת שאלת האורים ותומים, משום דיש לפרש כאן שזהו בכיוון הארון, אבל מחוץ לקה"ק ולאמיתת הענין השאלה היא על הגמרא גופא, מדוע הגמ' לא מבארת פרטי דינים, אלא משום שאין צורך לזה.

\*

ו. נת' דאף לע"ל שהי' "נבאו בניכם ובנותיכם", עדיין יהי' צורך לאורים ותומים.

ויש להוסיף ביאור על הנת' שם דנבואה לא חלה כל

זמן שירצה, אלא תלוי ברצון ה', הל' יסודי התורה פ"ז, ה"ד ובדרך ה' ג:ה, ו ובס' אור ה' ג:ז, ב מבאר דאורים ותומים ה' אפשר לשאלם בכל עת שירצה.

\*

ז. בשיחת ט"ו תמוז ש.ז. בסיום הל' כלי המקדש נת' ש"בני הנביאים" הם בדרגא נעלית יותר מ"כהן גדול". וביאר ש"בני הנביאים" לא היו צריכים לבגדי כהונה, חושן ואפוד, ולא היו צריכים לעמוד לפני הארון כו' ואעפ"כ, היו רואים במראה הנבואה שלא באמצעות החושן, ע"כ.

והנה תואר "בני הנביאים" מובא כו"כ פעמים בנ"ך כגון מלכים א פ"כ, לה ומלכים ב' ב, ג; ד, א; ה, כב; ט, א ועוד והתרגום של "בני הנביאים" זה תלמידים הנביאים וכן הוא ברד"ק על מלכים ב' ב, ג, והנה בס' דרך ה' (לרמח"ל) חלק ג' פרק שלישי בענין מקרי הנבואה סעי' ב' מבאר "שהנה לא יגיע הנביא אל המדרגה העליונה בפעם אחת, אבל יעלה מעלה אר מעלה, עד הגיעו אל הנבואה השלמה. זיש בדבר התלמודות, כמו כל שאר החכמות והמלאכות, שיעלה האדם במדרגותיהן עד שיעמוד על בורין, וזהו ענין "בני הנביאים" שהם עומדים לפני הנביא להתלמד בדרכי הנבואה מה שהי' מצטרך לזה.

וממשיך בסעי' ד' "וכן כשיתחילו הגלויים עליהם, ילמדם הנביא כפי ענין הגלוי המתגלה. והנה יצטרכו למלמד ומדריך עד עמדם על ברי' של הנבואה בשלמות. אבל הדרכה רבה יצטרכו, להגיע אל הסוף על נכון.

ובסעי' ט' מבאר דבני הנביאים שעדיין לא הגיעו לדרגא דנביא אינו עדיין בסוח בענינו ואפשר לו שיכשל, עי"ש בארוכה.

עכ"פ, איך זה מתאים עם הנת' בשיחה, שבנוגע לכל הענינים שאין נשאלין באורים ותומים, כאו"א מישראל יוכלו לשאול אצל בני הנביאים?

הרב מיכאל לוזניק  
- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -  
מלאמי פלארידא

## ל ק ו ט י ש י ח ו ת

ח. בלקוטי שיחות ד"בין המצרים" (ש.ז.): ארז"ל שלימי בין המצרים נרמזו במש"נ בנבואת ירמיה' (אודות חורבן בית ראשון וגלות בבל) "מקל שקד אני רואה" - "השקד הזה . . . משעת חניטתו עד גמר בישולו עשרים ואחד יום כמנין ימים שבין שבעה עשר בתמוז שבו הובקעה העיר לתשעה באב שבו נשרף הבית". בפשטות משמע, דזה שזמן גידול השקדים רומז לזמן בין המצרים, הוא רק מפני ששניהם שווים **במספרם** (כ"א). אבל ע"פ הידוע שכל עניני התורה הם בתכלית הדיוק, מסתבר לומר, שיש גם קשר פנימי ביניהם. ויש לבאר זה ע"פ דבר המשנה שיש שני מיני שקדים - שקדים מרים ושקדים מתוקים, דשקדים מרים הם מתוקים בקטנותם ונעשים מרים בגדלותם, ובשקדים מתוקים הוא להיפך, שבקטנותם הם מרים ואח"כ בגמר בישולם נעשים מתוקים. ומבואר בצפע"נ (להרגצובי), שעיקר שם "שקדים" הוא על "הגדולים המתוקים" (ואלה שבקטנותם הם מתוקים נק' "לוזים"). ונמצא, שתכונת ה"שקד" (ופעולת כ"א ימי בישול שלו) היא - להפוך ממר למתוק. ע"כ. ואח"כ ממשיך לבאר הדגשת ימים בין המצרים ל"מקל שקד", עילי"ש.

ובהערה 1 מציין לירושלמי תענית פ"ד ה"ה. פתיחתא דאיכ"ר כג, קה"ר פי"ב, ז. רש"י ירמיה' א, יב.

[אגב יש להעיר על טה"ד בהערה 1 שמציין: קה"ר פי"ב, ז. וצ"ל: פי"ב, ח.].

והנה בירושלמי תענית שם איתא: א"ר אבונה סימנא מקל שקד אני רואה מה הלוז הזה משהוא מוציא את ניצו ועד שהוא גומר את פירותיו כ"א יום כך מיום שהובקעה העיר ועד יום שחרב הבית כ"א יום.

היינו דלפי הירושלמי נמצא שלימי בין המצרים (בין שבעה עשר בתמוז לט"ב) נמשלה ל"לוז" שתכונתה ופעולת כ"א ימי בישול שלו היא להפוך **ממתוק למר**.

אלא שבפשטות י"ל שבהליקוט קאי כלשון רש"י בירמיה'

שם. וכן הלשון בפתיחתא דאיכ"ר כג. קה"ר פ"ב, ח.

אולם כשמעיינים קצת יותר יש להקשות שמכיון שבירושלמי שם כתוב בפירוש "לזדים" - מנין לחלק ולומר שברש"י שם שכתוב "שקדים" וכו', כוונתו לאלו שבגדלותם הם מתוקים, שהרי במקום שיש לאפוי מחלוקת...

ובפרט שבירושלמי הלשון הוא: סימנא מקל שקד אני רואה מה הלז הזה... היינו שמפרש הכתוב "מקל שקד אני רואה ללז - וא"כ מניין לחלק כאן? מדוע לחלק ולדחוק שהירושלמי לומר שהכוונה בהפסוק ב"שקד" הוא "לז", ושאר המדרשים ורש"י לומדים שהכוונה ל"שקד" שבקטנותם היא מר ובגדלותם נעשים מתוק. שהרי כל היסוד להבליאור בהליקוט הוא ע"פ דברי הרוגזובי, אמנם כנ"ל נמצא שגם לפי פ"ה הרוגזובי אין הכוונה שמה שכתוב כאן "שקד" הכוונה ל"לז" לכאורה?

ובפרט שלכאורה כוונתו של הרוגזובי היא שמכיון ששקד פירושו לז, לכן אמר הקב"ה "היטבת לראות...", מכיון שישראל דומין ל"לז" שבקטנותם הם מתוקים...

ואעתיק כאן לשונו של הרוגזובי:

[עיין ירושלמי פ"ד דתענית הובא בתוס' בכורות דף ח' ע"ש, ולכך אמר הקב"ה היטבת לראות, ר"ל דהא נקרא ג"כ לזז כמ"ש התוס', והוא קרא שקדים משום זה], ר"ל דלא אמר לזז עיין בכורות דף ח' ע"א, ובאמת שניהם אחת, עיין חולין דף כ"ה ע"ב גבי שקדים מרים, בקטנותם הם מתוקים ואז גמר, ע"ש ובמעשרות ספ"א, ובמתוקים להפך, והנה לזזים הוה קטנים ואז הם מתוקים וכן ישראל כמבואר במדרש בכ"מ, ושקדים הם באמת הגדולים המתוקים, ואמר דהיטבת לראות דזה טובה של ישראל, כ"י שוקד אני וכו', הוה כפרה לישראל... ע"כ.

ולכאורה מלשונו של הרוגזובי משמע מפורש שרצונו לומר ש"לז" ו"שקד" דבר אחד הם.

ומ"ש "ר"ל דלא אמר לזז..." - אולי הכוונה שמכיון שלא אמר "לז" שאז ה"י משמע לזז בדוקא, ואמר "שקדים" שם הכולל שניהם, לכן אמר הקב"ה "היטבת לראות..." -

שדימה את ישראל לשניהם... שבשניהם מוצאים ענין המתיקות, וזהו ענין הכפרה...

אולם לכאורה אין אפשר לומר בהרגוצובי שכוונתו ש"שקד" אין פירושו לוז, כשכותב בפירוש "ובאמת שניהם אחת...". ומציין ג"כ בתוס' לבכורות, ששם כותב בפירוש "שקד" פירושו לוז. ולכן מסתבר לומר לכאורה שפירושו כלעיל.

[ובפשטות יש לומר ג"כ שהפירוש בכל המאמחז"ל האלו היא גם לא רק במספרם, אלא גם לתכונת השקד, שמשבעה עשר בתמוז עד ת"ב היא בדוגמת הלוז שבקטנתו הוא מתוק ואח"כ נעשה מר]. וצ"ע.

\*

ט. ועל עצם הענין יש לומר שגם אם נניח שהכוונה בשקד היא באלו שבקטנותם הם מתוקים ואח"כ נעשים מר.

גם אז הכוונה היא כפי תוכן הביאור בהליקוט לעשות ממר למתוק, כפי שכותב בהערה 9 שמביא מחולין כה, ב דגם שקדים המרים "יכול למתקן ע"י האור" ד"ל שהטעם (הפנימי) שנברא מין זה ד"שקדים המרים" (שמצ"ע אין רואינם לאכילה) - הוא כדי שיהפכו (ע"י עבודה) ממרירו למתקא. (ומציין להמשך תער"ב ח"ב ע' תקצא). ועד"ז יש לומר הכוונה כאן בעצם הענין. אבל עדיין קשה בפירוש תיבת "שקדים"

\*

י. מענין לענין יש להעיר בנוגע למ"ש שע"פ הידוע שכל עניני התורה הם בתכלית הדיוק, מסתבר לומר, שיש גם קשר פנימי ביניהם, ולא רק שהרמז משקד לבין המצרים הוא רק מפני שניהם שווים במספרם.

ענין בבכורות ח, א דאיתא: ת"ר תרנגולת לעשרים ואחד יום וכנגדה באילן לוז. כלב לחמשים יום וכנגדו באילן תאינה. חתול לחמשים ושנים יום וכנגדו באילן תות... עי"ש בארוכה.

ועפ"ז מודגש ומוכרח עוד יותר שאין הכוונה להשוותם (ימי בין המצרים לשקד) רק במספרם, אלא גם בתוכנם, כי אם הכוונה היא רק להשוות מספרם, ה' יכול להשוותם לתרנגולת שלאחר שנתעברה מן התרנגול שוהה בלצתה ליגמר עד אחד ועשרים יום (ראה רש"י שם). ובאתי רק להעיר.

\*

יא. לתועלת הענין הנני מעתיק מלקו"ש חי"ח שמסביר דברי הנביא דירמי' שם, ששם גם משמע שהמשל ד"מקל שקד" הוא לגריעותא, על הפורעניות שהביא הקב"ה על ישראל, אלא שתכלית הכוונה היא שנמשיך "מקל שקד" למעליותא. וז"ל: די כוונה ותכלית פון די בין המצרים איז, אז עס זאל זיין "והפכתי אבלם לששון", אז די ימי התענית גופא יהפכו לששון ולשמחה - וי"ל אז דאס איז אויך מרומז אין דעם וואס דער אויבערשטער האט דעם נביא ירמי' באוויזן א "מקל שקד" - ווייל "שוקד אני על דברי לעשותו", וואס דאס איז, ווי חז"ל זאגן, א רמז אויף די כ"א יום פון בין המצרים פונקט ווי די פרי פון שקדים ש"משעת חניטתו עד גמר בישולו עשרים ואחד יום"; וואס דערמיט איז דער אויבערשטער מרמז ניט נאר דעם היפך הטוב, נאר (בעיקר) דעם מכוון פון דעם ענין, אז עס זאל ווערן "מקל שקד" למעליותא - אין צד הטוב - ווי דער אלטער רבי איז מבאר אין דעם ענין פון "פרח מטה אהרן . . . ויגמול שקדים", אז דער טעם דערפון איז ווייל דאס באווייזט אויף דער מהירות ותוקת ההשפעה למטה).

\*

יב. מענין לענין אולי כדאי להעתיק כאן הלשונות מהמדרש בענין זה, כדי להשוות שינויי הלשונות:

(א) פתיחתא דאיכ"ר כג: א"ר אלעזר מה סימנו של שקד זה משעה שהוא מציץ עד שעה שהוא גומר כ"א יום. כך מ"ז בתמוז עד ט"ב כ"א יום.

(ב) קה"ר פ"ב, ח: וינאץ השקד זו נבואתו של ירמיה שנאמ' מקל שקד אני רואה. אמר ר"א מה השקד הזה משעת שיניץ עד שהוא גומר פירותיו כ"א יום. כך כל גזרה לא

היתה אלא מ"ז בתמוז עד ט' באב.

לשון הירושלמי העתקתי למעלה. ולשון רש"י בירמי' מועתק בראש השיחה.

ובפרטי השינויים ראה בלקו"ש חכ"ג שיחת קרח בהערות.

הרב לוי יצחק רובינאסן  
- תושב השכונה -

יג. בלקו"ש "בין המצרים" ס"ד מביא כ"ק אדמו"ר שליט"א: "... (ש)ידוע הכיאר במאמרי חז"ל בענין הנדרים - שנראים כסותרים זל"ז, שבמקום אחד אמרו "נדרים סיג לפרישות", ובירושלמי איתא "לא דיך מה שאסרה לך תורה" - שמדובר בהם בשתי דרגות שונות בעבודת האדם: בתחילת העבודה. . . צ"ל הפרישות מעניני עולם ו"נדרים סיג לפרישות"; אבל לאחרי שהאדם מתעלה בעבודתו. . . הרי אדרבה, עליו להתעסק בבירור וזיכוך העולם". ע"כ לעניננו.

ולהעיר משיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א בי"ט כסלו תשמ"ה (התוועדות ח"ב ע' 872): "...התחלת העבודה היא באופן ד"דיך מה שאסרה לך תורה". . . אמנם, אין לו להסתפק בכך, כי אם ללכת "מחיל אל חיל" - לבא לאופן העבודה דהבדלה ופרישות, שאז נשללת האפשרות ד"מעשים הרעים". . . "דעות הרעות". . . נעשה דומה לשכינה".

ועפ"ז מבאר שם ג"כ את הפתגם (מ"היום יום" כ"ה אד"ש) הידוע אצל חסידים ש"מה שאסור - אסור לחלוטין, ואפילו מה שמותר - צריכים לחשוב ולהתבונן אם אכן יש צורך בכך, או שיכולים להסתדר גם בלי זה". עיי"ש"ב.

ויש לבאר זאת ובפשטות (לכאורה):

בהנהגתו של יהודי שיזכים ג' אופנים (עפ"י התורה) - (א) הנהגה (כפי הנחות "העולם") שנזהר מכל דבר איסור עפ"י שו"ע, אך מהדברים המותרים אינו מתנזר כלל! (ואולי לזה כוונת הרמב"ן הידוע "נבל ברשות התורה") - ובמצב

כזה יתכן, אמנם, שדברים אלו המותרים יורידו אותו כו' -  
 וזהו הכוונה ב"דייך מה שאסרה תורה" **במוכן הפשוט**.

(ב) למעלה מזה - הנהגה באופן דפורש מגשמיות העולם  
 ומדברים המותרים ונזכר שלא ירד ממדרגתו ע"י. וזהו  
 הכוונה ב"נדרים סיג לפרישות".

(ג) למעלה מזה - שיודע איך להשתמש בדברים המותרים  
 לעבודת ה' ולהעלותם ולבררם כו' - הרי אדרבא עליו מוטל  
 החיוב להתעסק בהם, ועליו נאמר "דייך מה שאסרה תורה"  
**במוכן עמוק יותר**.

ועפ"ז אתי שפיר שביט"כ תשמ"ה מדובר על דרגא הא'  
 וב' הנ"ל.

ויומתק שלכן מביא כהמשך לזה את פתגם החסידים  
 (הנ"ל) ששולל את הנחות העולם. ולאידך גם הנחות העולם  
 הוא עפ"י תורה שלכן צריך לפתגם **החסידים** (ורק שבשיחה  
 הנ"ל מביא שפתגם זה מיוסד על הלכה מפורשת ברמב"ם,  
 עיי"ש).

משא"כ בליקוט "בין המצרים" מדובר אודות דרגות  
**שבעבודה** ובזה מחלק בין אופן הב' והג' הנ"ל (בין תחילת  
 להמשך העבודה), וק"ל.

הת' ברוך ווילהעלם  
 - תות"ל 770 -

יד. בלקו"ש פ' מסעי מביא ב' הטעמים שברש"י למה צריך  
 רוצח בשוגג לישב בעיר מקלט עד מות כהן גדול: (א) שהוא  
 (הכהן גדול) בא להשרות שכינה בישראל ולהאריך ימיהם,  
 והרוצח בא לסלק את השכינה מישראל ומקצר את ימי החיים,  
 אינו כדאי שיהא לפני כהן גדול. (ב) לפי שהי' לו לכהן  
 גדול להתפלל שלא תארע תקלה זו לישראל בחייו, ובסעי' ב'  
 מביא פי' הב' דהכוונה דמיתת הכה"ג **מכפר** על הרוצח,  
 וממשיך דפי' זה רחוק (קצת) מדרך הפשט כי קשה לומר  
 שקביעת (זמן) עונשו של הרוצח לישב בעיר מקלטו עד מיתת  
 הכה"ג היא בסיבת אי-זהירות של הכה"ג ("שהי' לו . .

להתפלל") ומה ענין זה לזה, ובהערה 17 מוסיף דלפי' הב' קשה ג"כ מה שהביא רש"י כאן (בד"ה אשר משח אותו) דאם מת כה"ג ומנו אחר תחתיו נגמר דינו לפני כה"ג שני חוזר במיתתו של שני - והרי תקלה זו לא אירעה בחייו עיי"ש.

ולכאורה יש לעיין דגם לפי' הראשון אינו מובן הטעם בדין זה דלמה צריך להיות בעיר מקלט מחמת השני שהי' בעת הגמר דין, דלכאורה כה"ג זה לא הי' כה"ג בעת הרציחה, ומובא לקמן בהשחה וז"ל: כי מובן שחטאו של הרוצח ופעולת החטא הם בשעת החטא - בחייו כה"ג זה, שמעשה הרציחה שלו "החליש" פעולתו של כה"ג זה להשרות השכינה ולהאריך ימיהם של אנשי דורו ולפיכך "אינו כדאי להיות לפני כה"ג" זה (דוקא) עכ"ל. וכיון שכן, מה איכפת לן שבעת הגמר דין הי' שם כה"ג אחר, הרי בזה לא שייך הענין דאינו כדאי וכו' כיון דבעת הרציחה לא החליש פעולתו של כהן גדול זה.

בכלל יש להעיר, דמצד הסברא יוצא נפק"מ בין ב' הפירושים, באופן שרצח ונגמר דינו בלי כהן גדול כלל, דבמכות יא, ב, מבואר במתניתין דבכה"ג אינו יוצא משם לעולם, אבל לפירש"י כאן הנה לפי' הא' יוצא דבכה"ג לא שייך כלל הסברא דאינו כדאי וכו' כיון דלא החליש כלל פעולתו של איזה כה"ג, נמצא דלכאורה דאי"צ להיות שם כ"כ זמן עד מות כה"ג (וראה לקמן סעי' ד' דיחם לבבו שייך מיד), משא"כ לפי פי' הב' מובן דיושב שם לעולם כיון דאין לו כה"ג לכפר עבורו.

\*

טו. ב) עוד יל"ע דלפי המבואר בסעי' ה' דקושיות שעל פי' הא', דוכי משום דאינו כדאי שיהי' לזה לפני כה"ג, יחול עליו דין דאין לו דם, ועוד קשה דזהו היפוך פשוט הכתובים דהמקלט הוא להציל אותו לא להיפוך דבשביל יציאתו הותר דמו עיי"ש, אי"כ הי' פי' הב' צריך להיות פי' הראשון כיון שהוא קרוב יותר לפשוטו של מקרא?

\*

טז. ג) בהמבואר בהערה 2 דכספרי ב' הענינים דשכינה ואריכות ימים הם ב' דיעות, ורש"י כללם בפ' אחד, לכאורה ל"ע קצת, דהנה בספרי ישנם ב' דיעות אם תטמאו ע"י רציחה אינני שוכן בתוכן, או דהשכינה שורה לעולם עם ישראל עי"ש, ולפני"ז הי' אפ"ל דהב' דיעות כאן לענין הכהן גדול אי משום אריכות ימים או משום שכינה מתאים לב' דיעות אלו, אם שיך לומר שבא לסלק שכינה מישראל, אבל ברש"י שפ"ל כאן אף בזמן שהם טמאים שכינה ביניהם (כחד דיעה בספרי) לכאורה איך שיך לומר כאן שבא לסלק שכינה מישראל? אלא דמוכרח לומר דישנם מדהיגות בשפיכה, ושגם לפירש"י ששכינה ביניהם מ"מ יש בזה סילוק, ויל"ע יותר.

הרב יוסף גאנזבורג

- תושב השכונה -

יז. בלקו"ש פ' מסעי ש.ז. ביאר טעם לשני הפירושים מדוע ההורג בשוגג צריך להמתין עד מות כה"ג.

וביאר בסעי' ג' דלפי טעם השני, הוא ענין שמתכפר עונו, ולפי פ' הראשון, הוא כעין ענין של הגנה, דאם יצא, יש חיוב להורגו עפ"י דין, עי"ש.

ויש להעיר מהצפנת פענח מכות דף כ"ה גליון ד"ה הנה - שני גדרים גבי ערי מקלט, גדר כפרה וכו' וגדר הגנה ונפקא מינה קודם גמר דין, זה רק הגנה עי"ש.

הרב מיכאל לוזניק

- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -

מלאמי פלארידא

### אגרות קודש

---

יח. בשני הגליונות האחרונים דן א.ק. בהערתי לאגרת שטט שבס' אג"ק אדמו"ר שליט"א ח"ב, בדבר ק"י בשבת, שהשערתי בצ"ע.

מדבריו רואה אני שמחמת קיצור הדברים בהערה הנ"ל אין הכוונה ברורה כל צרכה. ואבארה בזה:

בפנים האגרת כתוב "הח"ק וברכו השני דליל שבת אין שיך להאבל וכן גם לא אכ"א ועלינו". ממ"ש "וכן .. עלינו" נראה שגם הקדיש שאחר עלינו אין האבל אומר. וממ"ש "וכן גם לא אכ"א" נראה שדברים אלו אמורים לא רק בליל ש"ק אלא גם ביום ש"ק. עפ"ז היה נראה להסיק שבכל ש"ק אין האבל אומר קדיש, אע"פ שלא כתוב כאן דבר זה מפורש.

בצוואה שבאג"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע ח"ב ע' תתקד כתוב "קדיש וברכו אחר תפלת מעריב בליל ש"ק לא לאמר". כאן לא ברור אם הכוונה שלא לאמר רק הקדיש השיך לברכו שאחר תפלת מעריב בליל ש"ק, או גם שאר הקדישים שלאחר תפלת ליל ש"ק. בכל אופן לא נתבאר כאן מנהג אמירת הקדישים של יום ש"ק.

בס' המנהגים ע' 78 כתוב "ברכו קדיש אחר התפלה בשבת - לא לאמר". גם כאן לא ברור אם הכוונה לקדיש השיך לברכו [מגזרת השפה האידית "ברכו-קדיש"] או גם שאר הקדישים שאחר התפלה. ומסתבר יותר כאופן הב'. וכיון שלא נזכר כאן ליל ש"ק נראית הכוונה שבכל הש"ק אין האבל אומר הקדישים שאחר התפלה; אמנם בהערה שבשוה"ג שם "הכוונה לערבית ליל ש"ק".

בכל אופן שיתפרשו הדברים בצוואת כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב הנ"ל, בפנים ס' המנהגים ובהערה שבשוה"ג שם, ברור מנהג חב"ד בזמן האחרון לאמר בשבת כל הקדישים, מלבד הקדיש השיך לברכו בליל ש"ק. וכן נהג כ"ק אדמו"ר שליט"א בשנת האבלות. ונראה שזהו גם היסוד להאמור בהערה שבשוה"ג לס' המנהגים, שנכתב אחר

ובסמיכות לשנת האבלות. וא"כ ברור שמש"ש "הכוונה לערבית ליל ש"ק" הכוונה היא רק לקדיש השייך לברכו שאחר התפלה.

כבר אמרנו לעיל שבצוואה ובנוסח פנים ס' המנהגים יש לפרש בשני אופנים. אמנם באגרת כ"ק אדמו"ר שליט"א הנ"ל "יע"פ הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר" אין שום פירוש אחר מאשר פירושו הפשוט שהאבל אין אומר קדיש שאחר עלינו ואחר אכ"א, לא בליל ש"ק ולא ביום ש"ק. ומסתבר שכן מפרש גם את דברי הצוואה הנ"ל. ואינו מתאים למנהגינו בפועל ולפירוש המובא בהערה שבשוה"ג לס' המנהגים, ש"הכוונה ללערבית ליל ש"ק".

זוהי כוונת הצ"ע, שבכל דברי א.ק. לא מצאתי ישוב לזה.

הרב שלום דובער לויך  
- עורך סדרת אגרות קודש -

פ ש ו ס ו ש ל מ ק ר א

ט. בפ"א פ"א מעתיק רש"י התיבות "בין פארן ובין תפל ולבן" ומפרש "תפל ולבן" ואח"כ "פארן".

וצריך ביאור: א) למה מפרש הפסוק לא על פי הסדר?

ב) בכלל למה נכללו שני הפירושים בדיבור אחד? <sup>1</sup>

הת' אליעזר חיים גורקאוו  
- תלמיד בשיבה -

כ. בפ"א, פ"ג - ד"ה ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר חודש באחד לחודש "...ומפני ד' דברים . . . וכן יהושע לא הוכלח את ישראל אלא סמוך למיתה וכן שמואל שנאמר הנני ענו כי וכן דוד את שלמה בנו".

וצלה"ב:

א) למה מביא ג' דוגמאות ע"ז.

ב) למה בשמואל מביא רש"י פסוק (הנני ענו כי) משא"כ אצל יהושע ודוד.

\*

כא. בפ"א פ"ד ד"ה אחרל הכותו "אמר משה אם אני מוכיחם קודם שיכנסו לקצה הארץ...".

\*\*\*\*\*  
1) כי ע"י הפי' בתפל ולבן מתברר הפי' בפארן דהכוונה להחטא דמרגלים, דלולי זה הו"א דבין פארן וכו' הוא סימן איפה הוא מול סוף. ועי' שפתי חכמים שעדיין נשאר בצ"ע בלשון "בין" אבל עי' בגור ארי'.

וצלה"ב: דהלא כבר פירש לעיל (פסוק ג') שלש ד' דברים שמפניהם אין מוכיחים את האדם אלא סמוך למיתה וא"כ למה צריך לטעם שחיכה עד שיפיל את סיחון ועוג.<sup>2</sup>

הת' משה שמעון נאטיק

- תות"ל 770 -

כב. בפ"א פ"ד פירש"י "סיחון מלך האמורי אשר יושב בחשבון - אילוו לא הו' סיחון קשה והו' שרוי בחשבון הו' קשה שהמדינה קשה. ואלו היתה עיר אחרת וסיחון שרוי בתוכה היתה קשה שהמלך קשה על אחת כמה וכמה שמלך קשה והמדינה קשה".

"אשר יושב בעשתרת - המלך קשה והמדינה קשה".

וצ"ב מדוע לגבלי סיחון מזכיר גם את שמו וגם את שם מקומו [ומאריך בפרטי הדברים] משא"כ לגבלי עוג מזכיר רק את שם מקומו [בד"ה] ואומר בקיצור מלך קשה והמדינה קשה?

\*

כג. בפ"א פ"ד "עשתרות - הוא לשון צוקין וקושי כמו עשתרות קרנים. ועשתרות זה הוא עשתרות קרנים שהיו שם רפאים שהכה אמרפל שנא' ויכו את רפאים בעשתרות קרנים ועוג נמלט מהם והוא שנא' ויבא הפליט ואומר כי רק עוג וכו' נשאר מיתה הרפאים".

ועיין בבראשית (יד,ה) ששם מובא הסיפור של מלחמת אמרפל ושם רש"י לא פל' מהו לשון עשתרות ומדוע כאן פל' זאת? ומה נוגע לפשש"מ בפסוק זה שזהו אותו מקום ששם

\*\*\*\*\*

(2) ראה שפתי חכמים דיש ללמוד ב' הדברים.

המערכת.

נלחמו וממשיך לומר שעוג הוא הפליט? 3

\*

כד. בפ"א פ"ה "בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר" ופירש"י "הואיל - התחיל כמו הנה נא הואלתי".

ועיין בראשית יח, לא שפי' שם ע"פ "הנה נא הואלתי - רציתי כמו ויאל משה" ומדוע מכיא כאן ראי' מפסוק זה והרי שם לא פי' כך?

הת' אליעזר צבי הכהן ווייספיט  
- תות"ל 770 -

כה. בפ"א, פ"ה ד"ה באר את התורה: בשבעים לשון פירשה להם.

להם פי' בפשטות ליהודים, ולא הבנתי והרי כל היהודים דברו שפה א' כי בזכות שלא שינו לשונם נגאלו ממצרים, וא"כ מה הצורך לפרש בשבעים לשון.

אך אם נאמר ש"וערב רב עלה עמם" שהיו שם איש שמדברים כל ע' לשון, אזי יהי' מובן.

אבל אין לתרץ שביאר בע' לשון כדי שכל האומות יוכלו ללמוד תורה כבפ' תבא (כז, ח) כי שם כתב התורה בע' לשון, משא"כ כאן לא מוזכר שכתב. ועוד ועיקר רש"י כתב

\*\*\*\*\*

3) אולי י"ל דשם י"ל שהוא סתם שם מקום אבל כאן דכתוב בשינוי "עשתרות" לבד קשה בהשינוי לכן צריך רש"י לבאר דגם עשתרות לחוד הנה "לשון חוזק ולכן אפ"ל עשתרות לבד.

בע' לשון פי' להם.

הרב יוסף יצחק הלוי קירש  
- תושב השכונה -

כו. בפ"א פ"ז: מעתיק רש"י התיבות "עד הנהר הגדול", ומפרש: "מפני שנזכר עם א"י קוראו גדול משל הדיוט אומר "עבד מלך מלך הדבק לשחור וישתחוו לך קרב לגבי דהינא ואידהן".

הקושיא בפסוק זה כבר מבואר בש"ח שזה הכריח רש"י לפרש כנ"ל.

אבל צריך ביאור:

(א) למה העתיק רש"י מהכתוב גם תיבת "עד", שאינו מפרשו?

(ב) מה מוסיפים המשלים יותר הבנה בהענין?

(ג) למה הוזקק רש"י להביא ג' משלים ואינו מסתפק בא'?

כעין רש"י זו נמצא גם בלך לך טז, יח: רש"י מעתיק התיבות "הנהר הגדול נהר פרת", ומפרש: "לפי שהוא דבוק לא"י קוראהו גדול אע"פ שהוא מאוחר בד' נהרות היוצאים מעדן שאמר והנהר הרביעי הוא פרת משל הדיוט עבד מלך מלך הדבק לשחור וישתחו לך".

וכמה שינויים בב' הרש"י:

(א) בלך (לך) משמיט בהד"ה תיבת "עד".

\*\*\*\*\*

(4) ראה בכאר בשדה דכל שהם ג' מכל ברש"י שמביאם יחד דיעות בדין ארץ ישראל, א"א לומר כן.

המערכת.

(ב) בלך לך מוסיף בהד"ה "נהר פרת".

(ג) בפרשתינו - מפני שנזכר עם א"י; בלך לך - לפי שהוא דבוק לא"י. ולכאורה ה"ז שינוי גם בתוכן.

(ד) בפרשתינו - "קוראו"; בלך לך - "קוראהו". ובד"ר (בלך לך) "מראהו".

(ה) בלך לך מוסיף "אע"פ שהוא מאוחר בד' נהרות היוצאים מעדן שנאמר והנהר הרביעי הוא פרת" - שכ"ז הושמט בפרשתינו.

(ו) בפרשתינו - "משל הדיוט אומר"; בלך לך הושמט תיבת אומר.

(ז) בפרשתינו - מביא ג' משלים; בלך לך - הושמט משל ההג'.

וצריך ביאור בטעם שינויים אלו, נוסף למה שצריך ביאור למה הוזקק רש"י לכפול פירושו ב' פעמים?

הרב שלום חאריטאנאוו  
- הושב השכונה -

כע"ז כתב הת' א.צ. ווייספיש

כז. בפ"א פ"ג ד"ה אנשים "וכי תעלה על דעתך נשים מה ת"ל אנשים צדיקים".

וצלה"ב: דהרי כו"כ פעמים (שמות ט"ז, שלח י"ג) מובא בתורה תיבת אנשים ושם מפרש רק שאנשים הכוונה לצדיקים בלי ההקדמה ש"וכי תעלה על דעתך וכו'" וא"כ למה כאן מקדים הקדמה זו.

הת' משה שמעון נאטיק

- תות"ל 770 -

כח. ברש"י ד"ה אנשים (א, יג) וכי תעלה על דעתך נשים מה ת"ל אנשים צדיקים.

וצריך ביאור:

(א) רש"י כבר פירש זה וגם על פסוק זה במטות (לא, ג) אנשים - צדיקים וכן (שמות יז) בחר לנו אנשים וכן (דברים א') אנשים חכמים ונבונים.

(ב) מדוע אינו מביא הראיות כמו במטות דממ"נ. ואולי בזה דרש"י פי' בפ' שלח (י"ג, ג) כולם אנשים - כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות ואותה שעה כשרים היו ובפשטות ההוספה בפ' מטות הוא דהיו צדיקים ובלשון רש"י בפ' בשלח (יז, ט) בחר לנו אנשים - יראי חטא וגבורים [שתהא זכותן מסיועתן] (וי"ל דכשמביא ראי' מבשלח כיון דשם כבר פירש מהן צדיקים אין צורך לפרש כאן), ולא רק כשרים די"ל דשליכים לחטא וכו' כשהיו במצב לחטוא וכו' [ולהעיר משיחת שלח ש.ז.]. ולהביא ראי' דפירושה רק צדיקים ולא גם כשרים [וזהו החשיבות בפסוק זה] מביא ראיות ממקומות אחרות ולכן בפרשתינו אינו צריך להביא ראיות דבפ' מטות כבר שלל דאנשים הם לא רק כשרים אלא פעמים הפי' רק צדיקים ועפי"ז מובן מדוע גם בפ' בשלח לא הביא ראיות וע"ד דפ' שלח לא הביא ראיות דכל אנשים שבמקרא לשון חשיבות ועדיין צ"ע דלכאורה לא בכל מקום דמביא ראיות בא לשלול וכו' וצ"ע בזה.

(ג) טעם ההקדמה וכי תעלה וכו' דאינו לא במטות ולא בשלח ולא בבשלח [וצ"ע מדוע בבשלח צריך לדבר אחר [אנשים לבטל כשפים] משא"כ במקומות הנ"ל. ובפרט במטות דמדבר ג"כ במלחמה דשייך כשפים וכו' ואולי כיון דכתיב שם בחר לנו אנשים בחירה מיוחדת וכו' ועפי"ז מובן מדוע צריך להביא בהד"ה בחר לנו אנשים ואינו מסתפק באנשים כמו מקומות הנ"ל וגם בהד"א מביא כהקדמה בחר לנו אנשים להדגיש דזהו טעם רק להד"א וכו' כנ"ל. והטעם בפשטות מדוע רק שם היו צריכים לבטל כשפים ולא במטות דגם מדין היו מכשפים וכו' כמשמע בבלק ומפורש במטות (לא, ו) ד"ה וכלי הקודש דבמדין היו שם הכלי הקודש דביטל הכשפים כמ"ש ברש"י הנ"ל,

מש"כ בבשלח דהי' קודם המשכן וכו'].

הת' יוסף יצחק הכהן פעלדמאן  
- תלמיד בישיבה -

כט. בפירש"י ד"ה ואקח את ראשי שבטיכם (א, טו): משכתיים בדברים אשריכם על מי באתם להתמנות על בני אברהם יצחק ויעקב על בני אדם שנקראו אחים ורעים חלק ונחלה וכל לשון חבה, עכ"ל.

וצריך להבין:

א) אין הכי נמי שרש"י צריך לתרץ לשון "ואקח" הנאמר בכתוב, שאין שיך לפרש שהוא לקיחה בידים, וצריך לומר שהוא לקיחה בדברים.

אבל מאין יודע רש"י ומה מכריחו לפרש שהי' כאן כל האריכות הדיבור הזה.

ועיין בפרשת פינחס בפירש"י ד"ה קח לך (כז, יח): קחנו בדברים אשריך שזכית להנהיג בניו של מקום, עכ"ל.

וכן בפירש"י ד"ה ויקח את יהושע (שם, כב): לקחו בדברים והודיעו מתן שכר פרנסי ישראל לעוה"ב, עכ"ל.

ולכאורה, על דרך זה, הי' לו לרש"י לפרש, בלשון קצרה, גם בפרשתנו, דהיינו:

או כלשון רש"י בפרשת פנחס ד"ה קח לך: "אשריכם שזכיתם להנהיג בניו של מקום".

או כלשון רש"י שם בד"ה ויקח את יהושע: "(משכתיים בדברים) והודיתם מתן שכר פרנסי ישראל לעוה"ב".

[וזוה שרשי מפרש בפרשת פנחס בשני ד"ה הנ"ל, בשני אופנים שונים, צריך ביאור, וכבר שאלתי זה בקובץ הערות וביאורים גליון הארבע מאות].

ולאיך גיטא, אם תיבת "ואקח" הנאמר בפרשתינו מכריח רש"י לפרש שהי' כן כל האריכות הדיבור שמפרש.

למה לא פירש כעין זה בפרשת פנחס.

(ב) למה אמר רש"י "משכתים (בדברים)" ולא "לקחתיים".

על דרך שפירש בשני ד"ה הנ"ל שבפרשת פנחס: "קחנו (בדברים)", "לקחו (בדברים)".

ועיין גם בפרשת צו בפירש"י קח את אהרן (ח,ב): קחנו בדברים ומשכהו, עכ"ל.<sup>5</sup>

[דרך אגב, צריך להבין, למה לא פירש רש"י בפרשת צו מהו "הדברים", על דרך שפירש בפרשת פנחס, ובפרשתינו.

ולשלימות הענין אולי כדאי להעיר שבספרי, שזה לכאורה מקורו של רש"י, הלשון שונה קצת מלשון רש"י, וז"ל: ...בני אדם שנקראו אחים ורעים חבל נחלתו צאן מרעיתו וכל לשון חליבה, עכ"ל.

הרב וו. ראזענבלום  
- תושב השכונה -

ל. בפ"א פט"ז פירש"י "שמע - לשון הווה אודנ'ט בלע"ז כמו זכור ושמור".

ועיין לעיל בפר' שלח (טו, לה) שפי' שם על המלה "רגום - פשנ'ט בלע"ז וכן הלוך אלנ'ט וכן זכור ושמור" וכן אח"כ פרשת פנחס פ"י (בפכ"ה פי"ז) "צורר - כמו זכור ושמור לשון המה וכו'".

\*\*\*\*\*

(5) ראה בס' אמרי שפר עפ"י רש"י שציון לעוד מקומות דרש"י פי' הענין דקחה בדברים.

המערכת.

וא"מ מדוע רש"י מוכרח לפרש מהו הפועל הזה כמה וכמה פעמים ומשנה בלשוננו ממקום למקום?

\*

לא. בפ"א פכ"ד "ויפנו ויעלו ההרה ויבאו עד נחל אשכול וירגלו אותה".

ופירש"י "עד נחל אשכול - מגיד שנקרא ע"ש סופו".

וא"מ:

א) מדוע כותב את המלה "עד" והרי מסביר רק מהו "נחל אשכול"?

ב) והרי זה פסוק מפורש בפרשת שלח (יג, כד) "למקום ההוא קרא נחל אשכול על אודות האשכול אשר כרתו משם בני ישראל" ומדוע רש"י חוזר ומפ' זאת?

הת' אליעזר צבי ווייספיש  
- תות"ל 770 -

לב. ברש"י ד"ה שרי אלפים (א, טו) אחד ממונה על אלף, בד"ה שרי מאות אחד ממונה על מאה.

וצריך בלאור:

א) רש"י כבר פירש זה בענין זה גופא בפ' יתרו (יח, כא) בד"ה שרי אלפים - הם היו שש מאות שרים לשש מאות אלף בד"ה שרי מאות - ששת אלפים היו בד"ה שרי חמשים ביד אלף בד"ה שרי עשרות - ששים אלף.

ב) מדוע משנה הפי' דבפרשתינו מפרש הפי' דשרי אלפים ובפ' יתרו הפועל יוצא.

ג) למה מפרש רק שרי אלפים ושרי מאות ולא כולם כמו

ביתרו ולכאורה בשניהם צ"ע למה אינו מסתפק לפרש רק שרי אלפים ועפ"ז יובן שרי מאות וכו'.

הת' יוסף יצחק פעלדמאן  
- תלמיד בישיבה -

לג. בפ"א פכ"ב ד"ה וישיבו אותנו דבר "באיזה לשון הם מדברים".

וצלה"ב:

(א) בפ' שלח (יג, כו) כתוב וישיבו אותם דבר ושם אין רש"י מפרש ש"דבר" הכוונה היא באיזה לשון מדברים ולמה מבאר כאן.

(ב) מה הכרחו של רש"י בפש"מ. 6

\*

לד. בפ"א פכ"ג ד"ה שנים עשר אנשים איש אחד לשבט "מגיד שלא היה שבט לוי עמהם".

וצלה"ב:

דהרי שם (בפ' שלח) מפרט כל שבט ושבט ואינו מפרט שבט לוי וא"כ מה משמיענו רש"י ב"מגיד...".

הת' משה שמעון נאטיק  
- תות"ל 770 -

לה. ברש"י ד"ה ויאמרו טובה הארץ (א, כה) מי הם שאמרו טובתה יהושע וכלב.

\*\*\*\*\*

(6) ראה בלבוש האורה שפירש זה.

המערכת.

וצ"ב:

(א) היתור ד"מי הם שאמרו טובתה".

(ב) משה דיבר עמהם תוכחות וא"כ הי' לו לומר להם מה שרוב המרגלים אמרו והיינו שלא בטובתן של ארץ ישראל ובפרט דאינו בהתאם להמשך הפסוקים ולא אביתם לעלות וגו'.<sup>7</sup>

הת' יוסף יצחק פעלדמאן  
- תלמיד בישיבה -

לה. בפ"א פכ"ה ד"ה וירידו אלינו "מגיד שא"י גבוה היה מכל הארצות" וצלה"ב: (1) כו"כ פעמים (בראשית י"ב, י'; כ"ו, ב'; ל"ט א'; מ"ב ב'; דא"ג שם (מ"ב ב') מפרש למה כתוב דוקא רדו ולא לכו שזה מצד רמז ולא מצד שא"י וכו') (ועוד) כתוב לשון ירידה ושם אינו מפרש שא"י גבוה וכו' ולמה כאן מפרש. (2) מהי ההוכחה שגבוה מכל הארצות אולי היתה רק גבוה לגבי המדבר?<sup>8</sup>

הת' משה ש. נאטיק  
- תות"ל 770 -

לו. בפ"א פכ"ה, רש"י ד"ה ויורדנו אלינו: מגיד שארץ ישראל גבוהה מכל הארצות. לכאורה צריכים להבין אם דבר

\*\*\*\*\*

(7) ראה גור אריה דזהו תוכחה לישראל דכיון שיהושע וכלב אמרו שהארץ טובה הי' להם להאמינם דמותא דעבידא לגלויי לא משקרי אינשי, משא"כ המרגלים שחשבו שלא לעלות לא יתגלה שקרים.

(8) ראה ג"כ הערה שלאח"ז.

המערכת.

זה נוגע לפשוטו של מקרא. למדנו כל כך הרבה פסוקים בלשון עליה וירידה מארץ ישראל ורש"י אינו אומר שום דבר על זה.

לדוגמא: בבראשית אצל אברהם שירד למצרים.

יב, י "ויהי רעב בארץ וירד אברהם" ויעל אברהם ממצרים".

כו, ב אצל יצחק אל תרד מצרימה.

מב, ב "רדו שמה" אמירת יעקב לשבטים ורש"י לא אומר דבר בנוגע לגבוהה, של ארץ ישראל.

אולי יש לתרץ זה מאחר ורש"י אומר בדברים א' כ"ב מגיד שארץ ישראל גבוהה מכל הארצות. וכל לשונות הנ"ל מדובר אודות מקום מסויים מצרים שזה אינו ראה שארץ ישראל גבוהה מכל ארצות. אבל תירוץ זה אין מספיק מאחר שהבן חמש למקרא למד לשונות אלו בחומש במדבר פ' של פ"ג פי"ז עלו זה בנגב.

פי"ג, פכ"א ויעלו ויתרו.

שם כב ויעלו בנגב.

ובדברים כמה פסוקים לפני כן פרק א' פסוק כ"ו ולא אביתם לעלות ובכל זה אין רש"י אומר כלום בנוגע לגובהה של ארץ ישראל.<sup>9</sup>

הרב יוסף יצחק ווילמובסקי

- תושב השכונה -

\*\*\*\*\*

(9) ראה רש"י בראשית מה, ט ועלו אל אבי: ארץ ישראל גבוהה מכל הארצות (ועי' לבוש שם) וראה שמות לג, א לך עלה מזה שג"כ כתב כן. ודברים לב, יג עה"פ ירכבהו כתב "על שם שא"י גבוה מכל הארצות". ובכלל צריך להבין דרך כאן כתב "מגיד" ולא במ"א.

המערכת.

לז. בפ"א פל"ג "ההולך לפניכם בדרך לתור לכם מקום לחנותכם באש לילה לראותכם בדרך אשר תלכו בה ובענן יומם".

ופירש"י "לראותכם - כמו להראותכם וכן לחנותם הדרך. וכן (תהלים כו) לשמוע בקול תודה. וכן (מלכים ב, ט) ללכת לגיד ביזרעאל".

ועיין בפרשת בשלח (יג, כ) שפי' לחנותם הדרך - נקוד פת"ח שהוא כמו להנחותם כמו לראותכם בדרך אשר תלכו בה שהוא כמו להראותכם אף כאן להנחותם וכו'".

וא"כ אם רש"י כבר פי' בפר' בשלח מהו "לראתכם" מדוע חוזר לפרש זאת שוב אצלנו. <sup>10</sup>

ועוד שרש"י כאן מביא דוגמא מפר' בשלח ומוסיף עוד ב' דוגמאות מתהלים וממלכים.

הת' אליעזר צבי הכהן ווייספיש  
- תות"ל 770 -

לח. פרק א', פסוק מ"ב, מעתיק רש"י את המלים: לא תעלו ומפרש: לא עליה תהא לכם אלא ירידה.

וצריך להבין מהו הכרחו של רש"י ע"פ פש"מ לפרש זאת כך כאשר לכאן פשטות הכתוב מדבר בלשון ציווי באמרו: "לא תעלו ולא תלחמו" וע"ז נותן הכתוב טעם כי איננו בקרבכם וכו'. ובפרט שכך גם משמע מהתרגום וזה לכאן קרוב יותר לפשט הכתוב.

\*\*\*\*\*

(10) ידוע כללי רש"י שהוא חוזר על פירושו באם פירושו הראשון הי' במקום רחוק לפני זה.

המערכת.

וא"כ דוקא פרש"י מתעורר תמיה הנ"ל אצל בן חמש  
למקרא.

הת' רפאל אליהו פורטל  
- תות"ל 770 -

לט. בפ"ב פ"ה ד"ה עד מדרך כף רגל "...ומדרש אגדה...".  
וצלה"ב: מה מוסיף רש"י בהכנת הפסוק ע"י המדרש  
שמביא, 11

הת' משה שמעון נאטיק  
- תות"ל 770 -

מ. בפירוש"י ואל תתגר במ (ב,ט): לא אסר להם על מואב  
אלא מלחמה אבל מיראים היו אותם ונראים להם כשהם  
מזויינים לפיכך כתיב ויגר מואב מפני שהיו שוללים  
ובוזזים אותם אבל בבני עמון נאמר ואל תתגר בה שום גרוי  
בשכר צניעות אמם שלא פרסמה על אביה כמו שעשתה הבכירה  
שקראה שם בנה מואב, עכ"ל.

וצריך להבין:

(א) מה אינו מובן בפסוק זה, שבא רש"י לפרש, והלא  
עד שהבן חמש למקרא לומד פסוק (יט) ששם נאמר: "...ואל  
תתגר במ וגו' בלי תיבת: "מלחמה", לכאורה הכל מובן  
אצלו.

והוה לרש"י לפרש כל פירושו שם.

\*\*\*\*\*

(11) עי' שפתי חכמים דבפשוטו קשה הל"ל את הדרך למה  
נקט לשון "עד".  
המערכת.

(ב) מהו כל האריכות ברש"י, ולכאורה הי' לו לפרש בקיצור ובהמשך אחד: "אבל מיראים ושוללים ובוזזים אותם לפיכך כתיב ויגר מואב".

(ג) עיין בפירש"י דפרשת בלק ד"ה עם יצא ממצרים (כב,ה): וא"ת מה מזיקך, עכ"ל.

ובד"ה שאחר זה, הנה כטה את עין הארץ: סיחון ועוג שהיו שומרים אותנו עמדו עליהם והרגום, עכ"ל.

ולכאורה לפי פירוש רש"י שבפרשתינו "שהיו שוללים ובוזזים אותם". הי' צריך להיות התירוץ ל"וא"ת מה מזיקך": "שהם שוללים ובוזזים אותנו" שזה הי' "צרה גדולה" להם יותר ממה ש"סיחון ועוג שהיו שומרים אותנו עמדו עליהם והרגום".

(ד) עיין בפירש"י פרשת מטות ד"ה מאת המדינים (לא,ב): ולא מאת המואבים שהמואבים נכנסו לדבר מחמת יראה שהיו יראים מהם שהיו שוללים אותם שלא נאמר אלא ואל תתגר בם מלחמה, עכ"ל.

ולמה לא אמר רש"י כאן על דרך שאמר בפרשתינו: "אבל מיראים היו אותם ונראים להם כשהם מזויינים. . . ובוזזים וכו'". וראה לקו"ש ח"ח פ' בלק (א).

(ו) יסוד פירושו של רש"י הוא לכאורה ממה שבמואב נאמר: "(ואל תתגר בם) מלחמה" משא"כ בעמון לא כתיב תיבת "מלחמה".

ולפי זה צריך להבין - למה אין רש"י מעתיק תיבת "מלחמה" מן הכתוב.

הרב וו. ראזענבלום

- תושב השכונה -

מא. בפ"ב פל"ד ד"ה מתים "אנשים, בביזת סיחון נאמר

בזונו . . . וכשבאו לביזת עוג . . . לכך נאמר בזונו לשון בזיון...":

וצלה"ב: א) למה מפרש זה על ד"ה מתים ולא ד"ה בפני עצמו. ב) הבן חמש למקרא עוד לא למד הפסוק שכתוב אצל עוד בזונו (לקמן ג, ז) וא"כ למה מפרשו רש"י כאן ולא לקמן. 12

הת' משה שמעון נאטיק  
- תות"ל 770 -

מב. בפ"ג פ"ה "כל אלה ערים בצורות חומה גבוהה דלתים ובריח לבד מערי הפרזי הרבה מאוד" ופירש"י "מערי הפרזי - פרוזות ופתוחות בלא חומה וכן פרוזות תשב ירושלים".

ועיין בפר' בשלח (יג, יח) שפ"י רש"י הבמחנים [אם כמבצרים] - תרגומו הבפצחין כריכין פצוחין ופתוחין מאין חומה".

ומדוע רש"י כאן לא מזכיר את התרגום "פצחיא" ומפרש אחרת ומביא לזה פסוק? 13.

\*

מג. בפ"ג פ"א "כי רק עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים וגו'".

ופירש"י "מיתר הרפאים - שהרגו אמרפל וחביריו

\*\*\*\*\*

(12) להעיר דבדפוס ראשון ליתא כל חלק הב' של רש"י.

(13) איפה מפרש אחרת והלא היינו הך וכאן אי"צ לתרגום כי מצינו דוגמא לזה בלשון הפסוק גופא. ועי' מגילה ב, ב ברש"י ד"ה הפרזים שהוא מלשון "פזור" דכיון שאין לה חומה ישיבתה נפוץ ופרוז ומרוחקין משכונה לשכונה (וזהו ע"ד שמלה ושלמה כבש וכשב).

בעשירות קרנים והוא פלט מן המלחמה שנאמר ויבא הפליט זה עוג".

וא"מ מדוע רש"י מפרש זאת כאן שוב לאחר שכבר פי' זאת לעיל (א,ד)? וכן בבראשית (יד, יג) פי' שהפליט הוא עוג ומביא ראי' מהפסוק שלנו. ומדוע רש"י חוזר ומפרש זאת כמה וכמה פעמים?

הת' אליעזר צבי הכהן ווייספיש  
- תות"ל 770 -

מד. בהתאם להכלל דכ"ק אד"ש שרש"י אינו צריך לציין המקור לפירושו ובמקום שמציין זהו לתרץ שאלה שמתעוררת אצל תלמיד ממולח - מובא בזה רשימת פירושי רש"י בפרשתינו שמציין המקור לפירושו.

א, א. בערבה . . . כדאיתא בערכין. - ראה לקו"ש יד ע' 5-7

א, ג. ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר חדש באחד לחדש . . . כדאיתא בספרי.

א, ז. ובנגב ובחוף הים . . . כדאיתא בספרי.

א, מו. ותשבו בקדש ימים רבים . . . כך מצאתי בסדר עולם. ולהעיר, דבדפוס ראשון ליתא.

ב, לו. מתים . . . כך נדרש בספרי בפ' וישב ישראל בשטים.

ג, ד. חבל ארגב וראיתי תרגום ירושלמי במגלת אסתר . . . למדת.

מה. ישנם תיבות בפירוש רש"י שלכאורה הבן ה' לא יודע פירושה ולא עוד אלא, שישנם מקומות שבמקור פירושו - בגמרא, מפרש ל"בן חמש עשרה לגמרא", את הפי' המילולי של התיבה, ואילו לבן חמש למקרא אינו מפרש. ואינו מובן מנין לבן חמש לדעת את משמעות תיבות אלו. ולהעיר, דבכמה שיחות התייחס כ"ק אדמו"ר שליט"א לבעי' זו וביאר תירוצים "מקומיים", אך במקומות שלא ביאר - עדיין צ"ב. להלן מובא רשימת של פירושי רש"י כאלו בפרשתינו.

א, ב. אחד עשר יום מחורב... וכל כך היתה השכינה מתלבטת. שעוועל פירש: "מתלבטת" ענין מהירות. וצ"ב למה נקט לשון שאינו ברור. ובפרט ש"מתלבטת" כפשוטו הוא, לכאורה, מלשון "מסתפקת".

א, ז. עד הנהר הגדול...הדבק לשחור וישתחוו לך רב לגבי דיהנא ואידהן. שעוועל פירש: "שחור" - שר.

מקורו של רש"י הוא בשבועות (מז:): ושם מפרש: אם נגעת במשוח תהא גם אתה משוח בנגיעתו, כלומר הוא קטן משלש נהרות שהוא מנוי אצלם בסוף וכאן הוא קורא אותו נהר גדול בשביל שהוא נזכר כאן על שם א"י שהיא חשובה נזכר גם הוא בחשיבות.

א, יב. ומשאכם מלמד שהיו אפיקורסין. ובשעוועל: אפיקורסין, מבזה תלמידי חכמים.

שם, שם. כסופים - ראה בראשית לא, ל.

א, כז. בשנאת ה' הוציאנו מארץ מצרים. . שתי שדות אחת של שקיא ואחת של בעל.

ובשעוועל: שקיא שדה שהיא עומדת בהר או במקום גבוה שאין צריכין להשקותה בעל שהוא מקום יבש וארץ צמאה.

א, כח. ערים גדלת ובצורת בשמים. . לשון הבאי.

ובחולין (צ,ב) פירש"י לשון הבאי - לשון הדיוט שאינו מדקדק בדבריו ומוציא בפיו דבר שאינו ולא שיתכוין

לשקר אלא לא דק.

א, כט. לא תערצון לשון שבירה . . . ודומה לו בערוץ  
נחלים לשכון לשבור נחלים. - פסוק זה שהביא רש"י מאיוב  
שם מפרשו: הוא השבר והנזיק שעושה הנחל סביבותיו.

קבוצה מלומדי פשוטו של מקרא  
- תות"ל 770 -

רשימת ביאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפשט"מ פ' ואתחנן

ג, כג	ואתחנן.	ואתחנן תשכ"ה
ג, כה	ההר הטוב הזה.	ואתחנן תשל"ז
שם, שם	והלכנו.	ואתחנן תשל"ז
ג, כז	וראה בעיניך - הטעם שלא פירש רש"י זה בפ' פנחס.	האזינו תשכ"ו
ד, כה	ונזשנתם.	ואתחנן תשמ"א
ד, לה	הראת	ואתחנן תשמ"א <sup>1</sup>
ד, מא	אז לבדיל	ואתחנן תשמ"ה
ה, ג	כאשר צוך.	ואתחנן תשכ"ח

- דברים התשמ"ז -

מא

ה, טז	כאשר צורך.	ואתחנן תשכ"ח
ו, ז	לבניך.	ואתחנן. (עקב ראה) תשכ"ח. <sup>2</sup>
ו, ח	וקשרתם לאות על ירך.	ואתחנן תשכ"ט <sup>3</sup> .
שם, שם	והיו לטוטפות בין עיניך.	ואתחנן תשכ"ט <sup>3</sup> .
ז, יא	היום לעשותם.	ואתחנן תשכ"ה <sup>4</sup> .

\*\*\*\*\*

(1) כד 36-36. (2) שם 33-48. (3) שם 49-60.  
(4) ואתחנן תשד"מ.

ר מ ב " ס

מו. כבר בלארתי בארוכה בספר צורת הבית לשלטת הרמב"ם בארוכה שלטת רבינו ברובדי האולם. ויש להוסיף: לפי המפרשים שמה שכתוב אמה אמה ורובד שלש זכו' מיירי במעלות האולם ולא ה' בין המזבח ולמעלות האולם פנוי כ"א אמה אחת ולדברי רבי יהודה לא כלום, הרי איך היו מסבבים את המזבח כלולבים הרי ה' שם ריבוי גדול של כהנים וכו'. ולאידך גיסא לשלטת רבינו אתא שפיר הא דגרסינן במס' סוכה "מי שלא ראה בהמ"ק בבנינו לא ראה בנין מפואר מעולם, מאי היא אמר אביו ואיתומא ר' חסדא זה בנין הורדוס במאי בניה אמר רבה באבני שישא ומרמא איכא דאמר באבני שישא כוחלא ומרמא אפי שפה ועייל שפה כי היכא דלקבל סידא סבר למשעיין בדהבא אמרו ליה רבנן שבקיה דהכי שפיר טפי דמיתחזי כאדותא דימא", והנה זה פשוט מדקאמר מי שלא ראה ביהמ"ק בבנינו וכו' שמתאר כותל האולם החיצונים שזה ה' מה שנראה לכל. וזה עולה בדיוק בקנה אחד עם שלטת רבינו שהיו שורות בולטות דהיינו רובדים ושורות נכנסין.

הרב יהודה קעלער  
- מחבר ספר צורת הבית -

## ש ו נ ו ת

---

מז. בגליון ה"ארבע מאות" הערתי מלקוטי לוי"צ אג"ק ע' רז על המבואר בשיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א (שהובאה בשבועון "כפר-חב"ד" - ללא ציון תאריך) בענין חגורת אבנט בברכות השחר.

ובגליון שלאח"ז (תא) אות נ. העיר הר' מ.ח.ל. ע"ז, וכותב "מנין לו שזה הי' שיחה בהתוועדות דוקא", וכמו"כ הביא בענין זה מספר אשכבתא דרבלי. עיי"ש.

והנה, בעזה"י מצאתי שיחה זו ולתועלת הרבים הנני מעתיקה בזה (בתרגום חפשי) - השיחה היא מש"פ ויק"פ מבה"ח ניסן ה'תשי"ב (שיחות קודש עמוד קעז).

וזו התוכן:

"הרבי סיפר אודות אביו - הרבי מהורש"ב נ"ע - שאף פעם לא הזדמן לו - לכ"ק מו"ח אדמו"ר - לשמוע איך שאביו אומר מודה אני, אולם הי' רגיל בשמיעת ברכת השחר מאביו.

וסיפר מהנהגתו בברכות השחר ש-(א) לא הי' (הרבי נ"ע) חגור באבנט (ב) הי' מביט בחלון.

והביאור בזה בעבודת ה':

ענין האבנט הוא "הכון לקראת אלקיך ישראל", ולכן חוגרים לתפילה באבנט, אבל באמירת ברכות השחר מיד בקומו משנתו, נמצאים לפני ההכנה עדיין, ולכן אין חוגרים אז באבנט.

אפשרי לומר ברכות השחר גם כאשר ז"ע התעורר משנתו ולא הכין א"ע עדיין והנשמה עדיין (רק) באפו... - ועיי"ש.

הת' ברוך ווילהעלם

- תות"ל 770 -

**לעילוי נשמת**  
**הרה"ח הרה"ת ר' שמעי'**  
**ב"ר זאב ארי' ע"ה**  
**קרינסקי**  
**נפטר כ"ג תמוז תשכ"ג**  
**ת.נ.צ.ב.ה.**

**ולעילוי נשמת**  
**האשה החשובה מרת עטא**  
**בת ר' אברהם דוד שמרי' ע"ה**  
**נפטרה י"ב אב תשכ"ז**  
**ת.נ.צ.ב.ה.**



**נדפס ע"י**  
**משפחת קרינסקי שיחיו**